

Bosnisk/kroatisk/serbisk/norsk

Činjenice o HIV-u i aidsu

Fakta om hiv og aids

Aids er en alvorlig sykdom som siden begynnelsen av 1980-tallet har spredd seg over hele verden. Aids skyldes et virus, hiv, som overføres fra person til person i bestemte situasjoner.

Hva er hiv?

Hiv er forkortelse for humant immunsvikt virus. Personer med hiv vil vanligvis ikke føle seg syke de første årene etter at de er smittet, men viruset vil etterhvert bryte ned kroppens motstandskraft mot smittestoffer.

Personer som har fått hiv vil ha viruset i kroppen og kunne smitte andre resten av livet.

Hva er aids?

Det alvorligste stadium i sykdomsutviklingen kalles aids. Aids er forkortelse for acquired immune deficiency syndrom. En person med hiv utvikler aids når kroppens motstandskraft er så svekket at den ikke lenger klarer å uskadeliggjøre smittestoffer som virus, bakterier og sopp. Personer med hiv vil etter hvert utvikle aids hvis de ikke får behandling. Vanligvis tar det 8-10 år fra man blir smittet til man utvikler aids.

I noen deler av verden er aids en av de vanligste dødsårsakene. Gjennomsnittlig levealder har derfor i noen land gått ned med ca. 10 år.

Aids je ozbiljna bolest koja se od 1980-tih godina raširila po cijelom svijetu. Aids uzrokuje virus HIV, koji se u određenim situacijama prenosi s osobe na osobu.

Što je to HIV?

HIV je skraćenica za humant immunsvikt virus.

Osobe zaražene HIV-om se najčešće neće osjećati bolesnima prvih godina nakon što su se zarazile, ali ovaj će virus postepeno smanjiti obrambenu moć organizma od zaraznih materija.

Osobe zaražene HIV-om zadržat će virus u organizmu i moći će prenositi bolest na druge cijeli život.

Što je to aids?

Najkritičniji stadij u razvoju bolesti naziva se aids.

Aids je skraćenica za acquired immune deficiency syndrom.

Osoba zaražena HIV-om oboljet će od aidsa kad obrambena moć organizma toliko oslabi da više nije u stanju neutralizirati zarazne materije poput virusa, bakterija ili gljivica. Osobe zaražene HIV-om će postepeno oboljeti od aidsa ukoliko se ne podvrgnu liječenju. Vremensko razdoblje od početka izbijanja zaraze do oboljenja od aidsa obično traje 8-10 godina.

U nekim dijelovima svijeta aids je jedan od najuobičajenijih uzroka smrti.

Prosječna životna dob je zbog toga u nekim zemljama snižena za otprilike 10 godina.

Hvordan smitter hiv?

Hiv smitter:

1. Ved ubeskyttet samleie mellom kvinne og mann eller mellom menn. Hvem som helst kan få hiv ved ubeskyttet samleie med en person som har viruset. Årsaken til smitte er direkte kontakt med viruset som finnes i blod, sæd eller skjedesekret.

Hiv kan overføres fra mann til kvinne, fra kvinne til mann og fra mann til mann. Hiv smitter lettere hvis en eller begge parter har andre seksuelt overførbare sykdommer (SOS). Det kan også være en risiko for overføring av virus gjennom munnsex, det vil si kontakt mellom kjønnsorganer og munn/tunge. Dette er spesielt aktuelt hvis det finnes rifter eller sår i munnen eller på kjønnsorganene.

2. Ved bruk av sprøyter og sprøytespisser forurenset med hiv.

3. Ved blodoverføring dersom blodet inneholder hiv.

4. Fra mor til barn under svangerskapet, fødselen eller ved amming.

Na koji način se osoba može zaraziti HIV-om?

HIV-om se može zaraziti:

1. Nekorištenjem zaštite pri spolnom općenju muškarca i žene ili muškaraca međusobno.

Bilo tko može se zaraziti HIV-om ukoliko ne koristi zaštitu pri spolnom općenju s osobom koja je zaražena ovim virusom.

Uzrok zaraze je neposredan kontakt s virusom koji se nalazi u krvi, spermi ili vaginalnom sekretu.

HIV se može prenijeti s muškarca na ženu, sa žene na muškarca i s muškarca na muškarca. HIV će se lakše prenijeti ukoliko jedan ili oba partnera imaju spolno prenosivu bolest (SPB). Postoji također rizik od prenošenja virusa putem oralnog seksa, to znači kontaktom spolnih organa s ustima / jezikom. Ovo je posebice aktualno ukoliko postoje ogrebotine ili rane u ustima ili na spolnom organu.

2. Korištenjem injekcija i vrha injekcije zagađenih HIV-om.

3. Transfuzijom krvi ukoliko krv sadrži HIV.

4. S majke na dijete za vrijeme trudnoće, pri porodu ili dojenju.

Hvordan unngå smitte?

Det eneste effektive beskyttelsesmiddel mot hiv er kondom. Kondom beskytter også mot andre seksuelt overførbare sykdommer som herpes, klamydia, gonoreè og mot uønsket graviditet. Også ved munnsex bør man bruke kondom.

P-piller og spiral beskytter bare mot uønsket graviditet

Injiserende stoffbrukere må unngå å dele sprøyter med andre. Velger man likevel å dele sprøyteutstyr, må sprøyte og sprøytespiss rengjøres grundig med klorin mellom hver injeksjon på følgende måte:

Skyll gjennom utstyret med lunkent vann 5 ganger.
Trek klorin opp i spiss og sprøyte. La klorinen stå i utstyret i minst 5 minutter.
Skyll gjennom utstyret med lunkent vann 5 ganger.

Medisinsk behandling av gravide med hiv har redusert risikoen for smitte fra mor til barn betydelig. For å unngå at barnet får hiv er det viktig at moren får regelmessig medisinsk oppfølging.

Kako izbjeći zarazu?

Jedino učinkovito zaštitno sredstvo protiv HIV-a je prezervativ. Prezervativ štiti i od drugih spolno prenosivih bolesti kao što su herpes, klamidija, gonoreja te od neželjene trudnoće. Pri oralnom seksu također valja koristiti prezervativ.

Pilule za kontracepciju i spirala štite samo od neželjene trudnoće.

Narkomani koji ubrizgavaju drogu moraju izbjegavati dijeliti injekcije s drugima.

Odluče li se ipak dijeliti instrumente za ubrizgavanje tada moraju temeljito očistiti injekciju i vrh injekcije klorinom nakon svakog ubrizgavanja na sljedeći način:

Isprati instrument mlakom vodom 5 puta.

Uvući klorin u vrh i štrcaljku injekcije. Neka klorin ostane u instrumentu najmanje 5 minuta.

Isprati instrument mlakom vodom 5 puta.

Medicinskim tretmanom trudnica zaraženih HIV-om značajno je snižen rizik od prijenosa bolesti s majke na dijete. Da bi se izbjegao prijenos HIV-a na dijete važno je da se majka redovito podrgava medicinskim pregledima.

Hiv smitter ikke

Ved vanlig sosial omgang.
Gjennom hel hud.
Gjennom luft og vann.
Gjennom mat og drikke.
Via spisebestikk, servise og lignende.
Via sengetøy, håndklær og lignende.
Via toalettseter og badebasseng.
Ved kyssing.
Ved nysing og hoste.
Gjennom svette.
Gjennom snørr og tårer.

Sterile sprøyter som brukes på sykehus, hos legen og på helsestasjoner medfører ingen fare for overføring av hiv eller andre sykdommer som smitter gjennom blod. Derfor er det heller ingen risiko ved å gi blod.

I Norge har vi begrensninger på hvem som får gi blod. Begrensningene gjelder blant annet menn som har sex med menn, injiserende stoffbrukere, personer som har oppholdt seg lenge eller er født i noen land utenfor Nord-Europa.

Osoba neće biti zaražena HIV–om

pri uobičajenom društvenom kontaktu.
kroz zdravu kožu.
putem zraka i vode.
jelom i pićem.
priborom za jelo, servisima i sličnim.
posteljinom, ručnicima i sličnim.
na zahodskim sjedištima i u bazenima.
ljubljenjem.
kihanjem i kašljanjem.
znojem.
slinom i suzama.

Sterilne injekcije koje se koriste u bolnicama, kod liječnika i u zdravstvenim stanicama za djecu nisu opasne za prenošenje HIV-a ili drugih bolesti koje se prenose preko krvi. Zbog toga nema opasnosti niti od davanja krvi.

U Norveškoj postoje ograničenja vezana za to tko može davati krv. Ograničenja se između ostalog tiču muškaraca koji spolno opće s muškarcima, narkomana koji ubrizgavaju drogu, te osoba koje su dugo boravile ili su rođene u pojedinim zemljama izvan Sjeverne Europe.

Behandling

Det finnes ingen vaksine mot hiv som beskytter mot smitte. Det finnes heller ikke medisiner som fjerner viruset fra kroppen.

Det finnes medisiner som kan hemme formeringen av viruset i blodet. Når det er små mengder virus i kroppen tar det lengre tid å svekke kroppens motstandskraft. Kroppens motstandskraft kalles immunforsvar, og ved bruk av medisiner tar nedbrytingen av immunforsvaret lengre tid. Behandlingen så langt har gitt positive resultater.

Bruken av disse medisinene krever regelmessig oppfølging hos lege. Det er viktig at hiv blir oppdaget så tidlig som mulig slik at behandling med de rette medisiner kan begynne straks det er nødvendig.

Hvis det har oppstått infeksjoner p.g.a. et svekket immunforsvar finnes det medisiner til behandling av mange av disse infeksjonene.

Personer med hiv vil få oppfølging og råd av helsetjenesten og behandling av eksperter på hivinfeksjon.

Når det gjelder medisiner og levesett som vil virke inn på sykdommen, er det viktig at den som har hiv samarbeider med de som har erfaring og kunnskap om behandling. Med godt samarbeid mellom pasient og behandler er det store muligheter for at en med hivinfeksjon kan leve som frisk i mange år.

Liječenje

Ne postoji cjepivo protiv HIV-a koje štiti od zaraze. Također ne postoje lijekovi koji bi udaljili virus iz organizma.

Postoje lijekovi koji mogu spriječiti razmnožavanje virusa u krvi. Kada su u organizmu male količine virusa duže će vremena potrajati da oslabi obrambena moć organizma. Obrambena moć organizma naziva se imunitet, a upotrebom lijekova razgradnja imuniteta traje duže vremena. Liječenja su dosada davala pozitivne rezultate.

Upotreba ovih lijekova zahtijeva redovitu liječničku kontrolu. Važno je otkriti HIV što je moguće ranije tako da bi liječenje odgovarajućim lijekovima moglo početi čim se to ukaže nužnim.

Ukoliko zbog oslabljenog imuniteta nastanu infekcije postoje lijekovi za liječenje mnogih od ovih infekcija.

Osobe zaražene HIV-om bit će pod kontrolom i dobit će savjete od zdravstvene službe, a liječit će ih specijalisti za bolesti HIV-a.

Što se tiče lijekova i načina života koji djeluju na bolest važno je da osoba zaražena HIV-om surađuje s onima koji imaju iskustva i znanje o liječenju. Dobra suradnja između pacijenta i liječnika omogućava da zaraženi HIV-om živi zdrav dugi niz godina.

Hivtest

Smitte med hiv fører til at kroppen danner angrepsstoffer, såkalte antistoffer for å ødelegge viruset. En hivtest tas som en blodprøve i armen. Den viser om det finnes hiv antistoffer i blodet. Man kan finne antistoffer i blodet tre til seks uker etter smitte. Det tar ca. en uke å få svar på hivtesten. På enkelte steder er det også mulig å ta en hurtigtest hvor man får resultatet etter 20 minutter. Man kan velge å være anonym når man tar en hivtest.

Det er bare hivtesten som kan gi svar på om man er smittet. Alle som tror de har vært i en risikosituasjon bør derfor teste seg. Testen er gratis og kan tas hos hvilken som helst lege. Legen skal ikke gi opplysninger om testresultat til andre uten samtykke fra den det gjelder. Dette gjelder så lenge den smittede ikke utsetter andre for smittefare.

Hivtesten er frivillig. Det betyr at ingen kan testes mot sin vilje, og alle som testes skal være informert om hva testen innebærer. Gravide får tilbud om test i forbindelse med svangerskapskontroll. Det stilles ikke krav om hivtest i forbindelse med søknad om oppholdstillatelse i Norge. Avgjørelsen i slike søknader skal ikke være knyttet til hivtesten.

Test na HIV

Zaraza HIV-om uzrokuje da organizam stvara agresivna tijela, nazvana protutijela da bi se uništio virus. Test na HIV provodi se putem vađenja krvi iz ruke. On pokazuje ima li u krvi protutijela protiv HIV-a. U krvi je moguće ustanoviti protutijela za tri do šest tjedana poslije zaraze. Na rezultate testa na HIV čeka se otprilike tjedan dana. Na pojedinim mjestima moguće je učiniti brzi test pa se rezultat dobije za 20 minuta. Osoba može odlučiti želi li pri testiranju na HIV ostati anonimna.

Samo se testom na HIV može dobiti odgovor je li osoba zaražena. Sve osobe koje misle da su bile u rizičnoj situaciji trebaju se podvrći testiranju. Test je besplatan i može se učiniti kod bilo kojeg liječnika. Liječnik ne smije dati podatke o rezultatima testa drugima bez suglasnosti dotične osobe. Ovo vrijedi dokle god zaražena osoba ne izlaže druge opasnosti od zaraze.

Test na HIV je dobrovoljan. To znači da nitko ne može biti testiran protiv svoje volje, a sve testirane osobe trebaju biti obaviještene o tome što ovaj test znači. Trudnicama se nudi test vezano za kontrolu trudnoće.

Testiranje na HIV nije zahtjev koji se postavlja uz podnošenje molbe za boravišnu dozvolu u Norveškoj. Rješenje ovakvih molbi ne smije biti vezano za test na HIV.

Når hivtesten er negativ

En negativ hivtest betyr at det ikke kan påvises antistoffer i blodet. Sannsynligvis er du ikke smittet. Men kroppen trenger tid for å danne antistoffer etter at smitten har funnet sted. Bli testen tatt før antistoffene er dannet vil det gi et negativ resultat selv om viruset er i kroppen. Hvis du vet at du har utsatt deg for smitte de siste tre månedene bør du ta en ny test etter 6-8 uker.

Er du smittet uten at det ennå er dannet antistoffer kan du smitte andre.

Husk at et negativt resultat ikke betyr at du ikke kan bli smittet i fremtiden. Unngå derfor risikoadferd som ubeskyttet sex og deling av sprøyter.

Kada je rezultat testa na HIV negativan

Negativan rezultat testa na HIV znači da nisu ustanovljena protutijela u krvi. Vjerojatno je da osoba nije zaražena. Međutim organizmu treba vremena da stvori protutijela nakon zaraze. Ukoliko test bude proveden prije nego su protutijela stvorena rezultat će biti negativan iako se virus nalazi u organizmu. Ukoliko znate da ste bili izloženi zarazi u zadnja tri mjeseca, trebate ponoviti test za 6 – 8 tjedana.

Ukoliko ste zaraženi, a protutijela još nisu stvorena, možete zaraziti druge. Ne zaboravite da negativan rezultat ne znači da se i u budućnosti ne možete zaraziti. Izbjegavajte stoga rizične situacije kao što su nekorisćenje zaštite pri spolnom općenju i zajedničko korištenje injekcija.

Når hivtesten er positiv

En positiv hivtest betyr at en er smittet og dermed kan smitte andre. Selv om kroppen danner antistoffer klarer de ikke å uskadeliggjøre viruset.

Når man får vite at man har en alvorlig smittsom sykdom vil det for de fleste melde seg mange spørsmål.

Når hivtesten er positiv blir man henvist til leger og sykepleiere som er spesialister på hiv og aids. Her vil du få svar på de spørsmålene du har, og de vil kunne gi deg råd for hvordan du kan planlegge livet ditt.

De aller fleste kan jobbe eller studere som de gjorde før de fikk vite at de var hivpositive, og det er kun på enkelte områder i livet det er nødvendig å gjøre forandringer. De største forandringene vil være at man alltid må ta hensyn risikoen det er for å smitte andre. Man må også forholde seg til helsevesenet på en måte som er ny for de fleste. Faste besøk og nært samarbeid med legen er viktig.

Kada je rezultat testa na HIV pozitivan

Pozitivan rezultat testa na HIV znači da je osoba zaražena i da time može zaraziti druge. Iako organizam stvara protutijela ona ne mogu uništiti virus.

Većina osoba koje saznaju da imaju ozbiljnu zaraznu bolest imat će mnogo pitanja.

Kad je rezultat testa na HIV pozitivan osoba će biti upućena liječniku i medicinskom osoblju koji su specijalisti za HIV i aids. Ovdje će dobiti odgovor na pitanja koja imaju, a oni će im dati i savjete kako dalje planirati život.

Većina ljudi može raditi ili studirati kako su to činili prije nego su saznali da su pozitivni na HIV, a tek u nekim sferama života bit će nužno učiniti promjene. Najveće promjene bit će vezane za činjenicu da uvijek treba uzimati u obzir rizik od zaražavanja drugih. Također će biti nužno odnositi se prema zdravlju na jedan za većinu ljudi nov način. Stalne kontrole i uska suradnja s liječnikom je bitna.

Ordliste

Immunforsvar

Kroppens eget forsvar mot bakterier, virus og sopp. Immunforsvaret skal hindre at vi blir syke av alle smittestoffene vi kommer i kontakt med.

Smittestoffer

Bakterier, virus eller sopp som kan lage sykdommer. Smittestoffene kommer inn i kroppen gjennom luften vi puster, gjennom det vi drikker og spiser eller gjennom seksuell kontakt og gjennom blod.

Virus

Smittestoff som trenger kroppens levende celler for å kunne formere seg.

Bakterier

Smittestoff som kan gi sykdom hos mennesker. De fleste sykdommer som skyldes bakterier kan behandles med antibiotika.

Sopp

Smittestoff som kan gi sykdommer, spesielt hos mennesker med dårlig immunforsvar.

Infeksjon

Sykdom fremkalt av bakterier, virus eller sopp.

Antistoffer

Stoffer som kroppen lager for å uskadeliggjøre smittestoffer som kommer inn i kroppen. Kroppen lager egne antistoffer for hvert enkelt av de ulike smittestoffene. For eksempel lager kroppen sitt eget antistoff mot hiv.

Rječnik

Imunitet

Vlastiti obrambeni mehanizam organizma protiv bakterija, virusa i gljivica. Imunitet treba spriječiti da obolimo od zaraznih materija s kojima dođemo u dodir.

Zarazne materije

Bakterije, virusi ili gljivice koje mogu prouzročiti bolesti. Zarazne materije u organizam prodiru putem zraka koji udišemo, putem onog što popijemo i pojedemo ili spolnim općenjem, te putem krvi.

Virus

Zarazne materije koje prodiru u žive stanice organizma da bi se mogle razmnožavati.

Bakterije

Zarazna tijela koja mogu prouzročiti bolesti kod ljudi. Većina bolesti koje su uzrokovane bakterijama mogu se liječiti antibioticima.

Gljivice

Zarazne materije koje mogu prouzročiti bolesti, osobito kod ljudi sa sniženim imunitetom.

Infekcija

Bolest uzrokovana bakterijama, virusima ili gljivicama.

Protutijela

Materije koje stvara organizam da bi uništio zarazne materije koje prodiru u organizam. Organizam stvara vlastita protutijela za svaku od različitih zaraznih materija. Npr. organizam stvara protutijela protiv HIV-a.

**“Činjenice o HIV-u i aidsu”
Izdao Statens institutt for folkehelse
u suradnji sa Statens helsetilsyn.
Novo revidirano izdanje 2001.**

"Fakta om hiv og aids"
Utgitt av Statens institutt for folkehelse
i samarbeid med Statens helsetilsyn.
Ny revidert utgave 2001.

Informasjonstelefonen om aids: 810 03 200

Postboks 4404 Nydalen
N-0403 Oslo, Norway
Internett: www.folkehelse.no

Statens helsetilsyn

Trykksakbestilling:
Tlf.: 22 24 88 86 - Faks: 22 24 95 90
E-post: trykksak@helsetilsynet.dep.no
Internett: www.helsetilsynet.no